

Unionsrätten utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken nationella domstolar saknar behörighet att pröva huruvida en nationell lagstiftning, som genom ett avgörande från medlemsstatens författningsdomstol bedömts vara författningsenlig, är förenlig med unionsrätten

Tillämpningen av en sådan bestämmelse kränker principen om unionsrättens företräde och undergräver effektiviteten hos systemet med begäran om förhandsavgörande

Domstolen har ombetts att uttala sig om principen om domares oavhängighet, som stadfästs i artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med bland annat principen om unionsrättens företräde, i en situation där en nationell allmän domstol saknar behörighet enligt nationell rätt att pröva huruvida en nationell lagstiftning, som genom ett avgörande från medlemsstatens författningsdomstol bedömts vara författningsenlig, är förenlig med unionsrätten och i vilken den nationella domaren riskerar att bli föremål för ett disciplinärt förfarande och disciplinära åtgärder om han eller hon beslutar sig för att göra en sådan prövning.

I förevarande fall har RS dömts efter ett straffrättsligt förfarande i Rumänien. Hans maka ingav i detta sammanhang en anmälan mot flera domare för brott som de påstods ha begått under detta straffrättsliga förfarande. RS väckte därefter talan vid Curtea de Apel Craiova (Appellationsdomstolen i Craiova, Rumänien) i syfte att ifrågasätta den orimliga tidsåtgången för det straffrättsliga förfarande som inletts till följd av denna anmälan.

För att kunna pröva talan anser Appellationsdomstolen i Craiova att den måste pröva huruvida den nationella lagstiftningen om inrättande av en särskild avdelning för utredning av överträdelse begångna inom rättsväsendet, såsom den utredning som inletts i förevarande mål, är förenlig med unionsrätten.¹ Med beaktande av det avgörande som Curtea Constituțională (Författningsdomstolen, Rumänien) meddelade² efter domstolens dom i målet Asociația "Forumul Judecătorilor din România" m.fl.,³ saknar Appellationsdomstolen i Craiova emellertid behörighet att, med tillämpning av nationell rätt, företa en sådan förenlighetsprövning. I sin dom ogillade författningsdomstolen nämligen den invändning om författningsstridighet som framställdes med avseende på flera bestämmelser i denna lagstiftning, samtidigt som den underströk att en allmän domstol inte är behörig att pröva huruvida den nationella lagstiftningen är förenlig med unionsrätten när författningsdomstolen har slagit fast att en nationell lagstiftning är förenlig med den bestämmelse i författningen enligt vilken principen om unionsrättens företräde ska iakttas.⁴

Mot denna bakgrund beslutade Appellationsdomstolen i Craiova att vända sig till EU-domstolen för att få klarhet i huruvida unionsrätten utgör hinder för att en nationell domstol saknar behörighet att

¹ Närmare bestämt med artikel 19.1 andra stycket FEU och bilagan till kommissionens beslut 2006/928/EG av den 13 december 2006 om inrättande av en mekanism för samarbete och kontroll av Rumäniens framsteg vid uppfyllandet av de särskilda riktmärkena för reformen av rättsväsendet och kampen mot korruption (EUT L 354, 2006, s. 56).

² Dom nr 390/2021 av den 8 juni 2021.

³ Dom av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul Judecătorilor Din România" m.fl. [C-83/19](#), [C-127/19](#), [C-195/19](#), [C-291/19](#), [C-355/19](#) och [C-397/19](#) (se även [CP nr 82/21](#)), i vilken EU-domstolen bland annat slog fast att nationella bestämmelser som föreskriver att en särskild avdelning ska inrättas, utan att inrättandet av en sådan enhet motiveras utifrån objektiva och kontrollerbara krav på god rättskipning och åtföljs av specifika skyddsregler som fastställts av EU-domstolen, strider mot unionsrätten (se punkt 5 i domslutet i denna dom).

⁴ I dom nr 390/2021 slog författningsdomstolen fast att den aktuella lagstiftningen var förenlig med artikel 148 i Constituția României (den rumänska konstitutionen).

pröva huruvida en lagstiftning är förenlig med unionsrätten, under de omständigheter som avses i det nationella målet, och för att disciplinåtgärder vidtas mot nämnda domare, på den grunden att han eller hon beslutar att göra en sådan prövning.

Domstolen (stora avdelningen) anser att en sådan nationell lagstiftning eller praxis strider mot unionsrätten.⁵

Domstolens bedömning

Domstolen anser för det första att artikel 19.1 andra stycket FEU inte utgör hinder för en nationell lagstiftning eller praxis som föreskriver att nationella allmänna domstolar enligt nationell konstitutionell rätt är bundna av ett avgörande från författningsdomstolen i denna medlemsstat i vilket en nationell lagstiftning förklaras vara författningsenlig, under förutsättning att den nationella lagstiftningen garanterar denna författningsdomstols oavhängighet gentemot i synnerhet den lagstiftande och den verkställande makten. Så förhåller det sig dock inte när tillämpningen av en sådan lagstiftning eller praxis innebär att dessa allmänna domstolar helt saknar behörighet att bedöma huruvida en nationell lagstiftning som en sådan författningsdomstol har funnit förenlig med en nationell författningsbestämmelse i vilken det förskrivs att unionsrätten ska ha företräde, är förenlig med unionsrätten.

Domstolen understryker vidare att iakttagandet av den nationella domstolens skyldighet att tillämpa samtliga unionsrättsliga bestämmelser med direkt effekt anses vara nödvändigt bland annat för att säkerställa att medlemsstaternas jämlikhet inför fördragen respekteras, vilket utesluter möjligheten att mot unionens rättsordning göra gällande en ensidig åtgärd, vilken det än må vara, och utgör ett uttryck för principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 FEU, som innebär en skyldighet att underlåta att tillämpa nationella bestämmelser som eventuellt strider mot unionsrätten, oavsett om bestämmelserna har antagits före eller efter den unionsrättsliga bestämmelsen med direkt effekt.

I detta hänseende erinrar domstolen för det första om att den tidigare slagit fast att den aktuella lagstiftningen omfattas av tillämpningsområdet för beslut 2006/928⁶ och att den följaktligen måste iakttä de krav som följer av unionsrätten, särskilt artikel 2 och artikel 19.1 FEU.⁷ För det andra är såväl artikel 19.1 andra stycket FEU som de särskilda riktmärkena för reformen av rättsväsendet och kampen mot korruption som anges i bilagan till beslut 2006/928 formulerade i klara och precisa ordalag och är ovillkorliga, vilket innebär att det har direkt effekt.⁸ Härav följer att om de rumänska allmänna domstolarna inte kan tolka de nationella bestämmelserna på ett sätt som är förenligt med nämnda bestämmelse eller med nämnda riktmärken, ska de med stöd av sin egen behörighet underlåta att tillämpa dessa nationella bestämmelser.

Domstolen påpekar i detta hänseende att de rumänska allmänna domstolarna i princip är behöriga att pröva huruvida nationella lagbestämmelser är förenliga med dessa unionsbestämmelser, utan att behöva vända sig till författningsdomstolen i den frågan. De har emellertid frångått denna behörighet i och med att författningsdomstolen har slagit fast att dessa lagbestämmelser är förenliga med en nationell författningsbestämmelse i vilken det föreskrivs att unionsrätten ska ha företräde, eftersom dessa domstolar är skyldiga att följa detta avgörande. En sådan nationell bestämmelse eller praxis skulle emellertid utgöra hinder för de aktuella unionsbestämmelsernas fulla verkan, i den mån den hindrar den allmänna domstol som ska säkerställa tillämpningen av unionsrätten från att själv avgöra huruvida dessa lagbestämmelser är förenliga med unionsrätten.

Dessutom skulle en tillämpning av en sådan nationell regel eller praxis äventyra effektiviteten i det samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna som införts genom systemet med begäran om förhandsavgörande, genom att avskräcka den allmänna domstol som har att avgöra

⁵ Mot bakgrund av artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 2 FEU, artikel 4.2, artikel 4.3 FEU, artikel 267 FEUF och principen om unionsrättens företräde.

⁶ Se fotnot 1 för en fullständig hänvisning till beslut 2006/928.

⁷ Domen i det ovannämnda målet *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* m.fl., punkterna 183 och 184.

⁸ Domen i det ovannämnda målet *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* m.fl., punkterna 249 och 250, och dom av den 21 december 2021, *Euro Box Promotion* m.fl., [C-357/19](#), [C-379/19](#), [C-547/19](#), [C-811/19](#) och [C-840/19](#) (se även [CP nr 230/21](#)), punkt 253.

tvisten från att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen för att rätta sig efter avgöranden från den berörda medlemsstatens författningsdomstol.

Domstolen påpekar att dessa konstateranden gör sig än mer gällande i en situation där en dom från författningsdomstolen i den berörda medlemsstaten inte följer en dom som EU-domstolen meddelat i ett mål om förhandsavgörande, med hänvisning till bland annat den berörda medlemsstatens konstitutionella identitet och till att EU domstolen påstås ha överskridit sin behörighet. Det följer förvisso av artikel 4.2 FEU att domstolen kan uppmanas att kontrollera att en skyldighet enligt unionsrätten inte kränker en medlemsstats nationella identitet. Denna bestämmelse har däremot varken till syfte eller verkan att tillåta en medlemsstats författningsdomstol att, i strid med de skyldigheter som följer av unionsrätten, avstå från att tillämpa en unionsbestämmelse av det skälet att den kränker den berörda medlemsstatens nationella identitet enligt den nationella författningsdomstolens definition. För det fall en nationell författningsdomstol bedömer att en bestämmelse i unionsrättens sekundärrätt, såsom den tolkats av EU-domstolen, kränker denna medlemsstats nationella identitet, ska denna författningsdomstol vilandeförklara målet och hänskjuta frågan till EU-domstolen för ett förhandsavgörande, så att denna kan avgöra om bestämmelsen är giltig mot bakgrund av artikel 4.2 FEU, eftersom EU-domstolen är ensam behörig att slå fast att en unionsakt är ogiltig.

Domstolen påpekar även att eftersom den har exklusiv behörighet att slutgiltigt tolka unionsrätten, så kan en medlemsstats författningsdomstol inte på grundval av sin egen tolkning av unionsrättsliga bestämmelse med giltig verkan slå fast att EU-domstolen har meddelat en dom som går utöver dess behörighetsområde och följaktligen underlåta att följa en dom som EU-domstolen meddelat i ett mål om förhandsavgörande.

Domstolen preciserar dessutom, med hänvisning till sin tidigare rättspraxis,⁹ att artikel 2 FEU och artikel 19.1 andra stycket FEU utgör hinder för en nationell lagstiftning eller praxis enligt vilken en nationell domstol kan ådra sig disciplinärt ansvar för överträdelser av den nationella författningsdomstolens beslut och, i synnerhet, för att ha underlåtit att tillämpa ett beslut genom vilket den nationella författningsdomstolen har vägrat att följa EU-domstolens dom i ett mål om förhandsavgörande.

PÅPEKANDE: Begäran om förhandsavgörande gör det möjligt för domstolarna i medlemsstaterna att, i ett mål som pågår vid dem, vända sig till EU-domstolen med frågor om tolkningen av unionsrätten eller om giltigheten av en unionsrättsakt. Domstolen avgör inte målet vid den nationella domstolen. Det är den nationella domstolen som ska avgöra målet i enlighet med EU-domstolens avgörande. Detta avgörande är på samma sätt bindande för de övriga nationella domstolar där en liknande fråga uppkommer.

Detta är en icke-officiell handling avsedd för massmedia och den är inte bindande för domstolen.

Domen i [fulltext](#) publiceras på webbplatsen CURIA dagen för avkunnandet.

Kontaktperson för press: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Bilder från uppläsningen av domen finns tillgängliga på "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106

⁹ Domen i det ovannämnda målet Euro Box Promotion m.fl.